

KANSALAI SOPISTO – SIVISTYKSEN SAMPO

Suomalaisen koulutusjärjestelmän huipunnovaatio vuodesta 1899

Kansalaisopistot ovat kaikille avoimia oppilaitoksia, joissa opiskelee vuosittain yli puoli miljoonaa suomalaista. Opiskelu perustuu ihmisten haluun oppia ja kehittyä, ja mukaan ovat tervetulleita kaikki – iästä ja koulutustaustasta riippumatta. Kansalaisopisto voi olla nimeltään myös työväenopisto, opisto tai aikuisopisto.

Kansalaisopistojen kursseilla voi oppia liikuntaa, kieliä, kädentaitoja, musiikkia, kuvataidetta, kotitaloutta, tietotekniikkaa ja yhteiskunnallisia aiheita. Lisäksi opistot järjestävät luentoja, taiteen perusopetusta, maahanmuuttajille suunnattuja koulutuksia ja erilaisia kulttuuritapahtumia. Opetustarjontaan sisältyy myös avoimen yliopiston kursseja, toiselle asteelle soveltuvia opintoja ja opintopistekursseja. Kansalaisopistotoiminta ulottuu Suomessa kaikkien kuntien alueelle ja tukee siten alueellista tasa-arvoa.

Kansalaisopistossa opiskelu tuottaa opiskelijoille tutkitusti* hyvinvointia ja itseluottamusta, uutta osaamista sekä motivaatiota itsensä kehittämiseen. Hyödyt ovat merkittäviä erityisesti alhaisen pohjakoulutuksen saaneille. Taloudellisestikin kansalaisopistot ovat huippuinvestointi – jokainen euro tuottaa kunnalle moninkertaisen hyödyn esimerkiksi sosiaali- ja terveystenonon säästöinä.

Vahva kansalaisopisto edistää kuntalaisten henkilökohtaista ja ammatillista kehitystä, tuo yhteen eri-ikäisiä ja -taustaisia ihmisiä ja rikastuttaa paikallista kulttuurielämää. Kansalaisopisto on myös tärkeä kohtaamispaikka, jonka palveluilla on myönteinen ja kehittävä vaikutus ihmisiin.

Panostamalla kansalaisopistoihin, rakennamme yhdessä eheämpää ja elinvoimaisempaa kuntaa. Listasimme neljä sivistystekoa, joilla voit kuntapäätäjänä edistää kuntasi vetovoimaa ja menestymistä.

Sivistysbarometrin (2024) mukaan jopa 79 % kaikista suomalaisista pitää kansalaisopistoja jokseenkin tai erittäin tärkeänä suomalaisten kouluttamisessa läpi elämän.

1. Tue kansalaisopiston kautta kuntalaistes hyvinvointia – rakenna elinvoimainen yhteisö!

Menestyvän kunnan tunnistaa fyysisesti, henkisesti ja sosiaalisesti hyvinvoivista asukkaista. Kansalaisopistot tarjoavat monipuolisia hyvinvointipalveluita, kuten liikunta- ja ravitsemuskursseja, jotka ennaltaehkäisevät terveysongelmia ja motivoivat ihmisiä huolehtimaan hyvinvoinnistaan. Taidekurssit puolestaan edistävät kulttuurihyvinvointia ja täyttävät osallistujien kulttuurisia tarpeita. Kansalaisopistotoiminta edistää myös sosiaalista vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä, mikä ehkäisee yksinäisyyttä ja lisää kuntalaisten sosiaalista hyvinvointia.

Kansalaisopistojen ja HYTE-alueiden yhteistyö on syytä rakentaa vahvaksi alusta alkaen. Opisto kannattaa ottaa myös osaksi kunnan ennaltaehkäisevää hyvinvointisuunnittelua ja -toteutusta, ja tuoda sen toimintaa näkyväksi esimerkiksi kunnan strategiaan, hyvinvointikertomukseen ja kulttuurikasvatussuunnitelmaan. Kansalaisopistot tukevat myös kansalaisten turvallisuusosaamista ja henkilökohtaista kriisinsietokykyä tarjoamalla kursseja ja luentoja, jotka käsittelevät kriisinhallintaa, ensiaputaitoja ja muita varautumiseen liittyviä aiheita.

2. Vahvista kansalaisopiston roolia työelämän muutosvoimana – nosta kuntalaistes osaaminen uudelle tasolle!

Työllisyyspalvelut siirtyivät kuntien vastuulle vuoden 2025 alussa. Kansalaisopistot voivat toimia ketterinä kumppaneina työelämäpalveluiden toteuttamisessa, kunhan niillä on riittävästi resursseja yhteiskunnalle tärkeiden palveluiden tuottamiseen. Kansalaisopistoista voi tilata myös kunnan työntekijöille räätälöityjä täydennyskoulutuksia esimerkiksi kielenhuollosta, tietotekniikasta tai työturvallisuudesta. Kunnallisten ja yksityisten työnantajien kannattaa tarjota työntekijöilleen myös muita kansalaisopistojen kursseja, sillä opiskelulla on tunnetusti työkykyä tehostava ja mieltä virkistävä vaikutus.

Kansalaisopiston kursseilta saa monipuolista osaamista, ja osa kursseista on opintopisteytettyjä. Hyväksytyistä kurssisuorituksista saadut opintopisteet kirjataan KOSKI-tietovarantoon, josta ne siirtyvät opiskelijan Oma Opintopolku -palveluun. Suoritusmerkinnät tukevat opintoja, työnhakua ja uralla etenemistä sekä mahdollistavat joustavat, oppilaitosrajat ylittävät opintopolut. Kansalaisopistojen kursseilta voi saada myös kipeän yrittäjyyteen, mikä puolestaan edistää kunnan elinkeinoelämää.

3. Mahdollista elämänmittaiset kasvutarinat koko kansan oppimiskeskuksessa – luo kestävä pohja kansalaistaidoille!

Uuden oppiminen ja oppimisvalmiuksien ylläpitäminen on tärkeää kaikenikäisille läpi elämän. Opetukselle on myös suuri tarve, sillä Suomessa on yhä noin 310 000 työkäistä aikuista, joiden perustaidot ovat tutkimusten mukaan heikot (PIAAC 2024). Kansalaisopistossa voi kehittää elämäntaitojen kannalta olennaisia kansalaistaitoja, joiden osaaminen ja päivittäminen on välttämätöntä työelämän muutosten ja arjen hallinnan kannalta. Kansalaistaitojen opetuksella voi olla laajempiakin vaikutuksia. Esimerkiksi kestävä kehitys koulutukset muuttavat yksittäisten kansalaisten toiminnan kautta koko yhteiskuntaa.

Kansalaisopistot tarjoavat toimintaa myös lapsille ja nuorille. Opisto voi järjestää mm. maksuttomia ja mieluisia harrastuksia koulupäivien yhteyteen osana Harrastamisen Suomen mallia tai tarjota lasten ja nuorten luovuutta ja itseilmaisua tukevaa taiteen perusopetusta eri taiteenlajeissa. Kansalaisopisto-opetuksen ansiosta myös ikääntyvä väestö oppii uusia taitoja, ja pysyy tieto- ja digiyhteiskunnan muutoksissa mukana. Kurseille osallistuminen tukee toimintakyvyn säilymistä ja edistää henkistä vireyttä.

Suomalaisista 91 % on sitä mieltä, että Suomessa tulee huolehtia, että ihmisillä on taustastaan, asuinpaikastaan, iästään tai varallisuudestaan riippumatta mahdollisuus kehittää itseään (Sivistysbarometri 2024).

4. Hyödynnä kansalaisopiston asiantuntemus kotouttamistyön vauhdittamiseksi – tue maahanmuuttajien sopeutumista ja osallisuutta!

Kansalaisopistot ovat toimineet jo pitkään luotettavina maahanmuuttajien kouluttajina ja kotouttajina. Monipuolinen ja laadukas opetustarjonta sisältää kielen opetusta ja yhteiskuntatietoa, aikuisten perusopetusta, kotoutumiskoulutuksia ja lukutaitokoulutusta. Myös muut kurssit, kuten kädentaidot, musiikki ja liikunta, tukevat maahanmuuttajien kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Kunnat saivat kotouttamispalveluiden kokonaisuuden vastuulleen vuoden 2025 alussa. Nopea kotouttaminen auttaa maahanmuuttajia pääsemään elämässään eteenpäin ja edistää heidän kiinnittymistään työelämään. Kansalaisopisto on kokenut ja luotettava maahanmuuttajien kotouttaja, jolta voit hankkia asiantuntevaa palvelua kustannustehokkaaseen hintaan.

Kansalaisopistot ovat kunnille arvokkaita toimijoita, jotka ovat mahdollistaneet elämänmittaiset kasvutarinat jo yli 125 vuoden ajan. Hyödynnä opistosi palveluita tehokkaasti ja varmista sen toiminnan jatkuvuus haastavinakin aikoina. Vakaa kunnallinen rahoitus tukee kansalaisopiston pitkäjänteistä kehittämistä, pitää kurssimaksut kohtuullisina ja varmistaa, että opiskelu säilyy kaikkien saavutettavissa.

Kansalaisopistot ylsivät viidennelle sijalle sekä käytetyimpien että parhaiten hoidettujen kuntapalveluiden listauksissa Kuntalaistutkimuksessa 2024.

*Tutkimuslähteet: kansalaisopistojenliitto.fi/tutkimus

Kansalaisopistojen liitto